

แนะนำหนังสือ

ดร.กาญจนา จินทรไทย

ผู้อำนวยการสำนักการพยาบาล

เปิดศักราช ปี 2555 วารสารการพยาบาลและการศึกษา ได้เพิ่ม คอลัมน์ แนะนำหนังสือขึ้นมาอีก หนึ่งคอลัมน์ ประกอบกับ ในปี 2555 สำนักการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะได้ทบทวนระบบประกันคุณภาพการพยาบาล ที่สำนักการพยาบาลกำหนดขึ้น และเผยแพร่เครื่องมือวัดและประเมินคุณภาพการพยาบาลภายใน ตามมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล พ.ศ. 2550 และจัดพิมพ์หนังสือ การประกันคุณภาพการพยาบาล : การประเมินคุณภาพในงานการพยาบาล ฉบับนี้จึงขอแนะนำท่านผู้อ่านซึ่งส่วนใหญ่ เป็นพยาบาล ได้ทำความรู้จัก คือ หนังสือการประเมินคุณภาพ งานบริการพยาบาล เพื่อใช้ประเมินคุณภาพการพยาบาลภายในโรงพยาบาล ครบตามหน่วยงานการพยาบาล 11 งาน โดยแยกพิมพ์เล่มละงาน ดังนี้

1. การบริหารการพยาบาล
2. การบริการพยาบาลผู้ป่วยนอก
3. การบริการพยาบาลผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน
4. การบริการพยาบาลผู้ป่วยใน
5. การบริการพยาบาลผู้ป่วยหนัก
6. การบริการพยาบาลฝากครรภ์
7. การบริการพยาบาลผู้คลอด
8. การบริการพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัด
9. การบริการพยาบาลวิสัญญี
10. การบริการพยาบาลด้านการปรึกษาสุขภาพ
11. การบริการพยาบาลป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล

เนื้อหาของหนังสือการประกันคุณภาพการพยาบาล : การประเมินคุณภาพในงานการพยาบาล ทั้ง 11 งาน แต่ละเล่มประกอบด้วย เนื้อหาสำคัญของการประกันคุณภาพการพยาบาล การประเมินคุณภาพ การพยาบาลภายใน แบบประเมินคุณภาพการพยาบาลภายในของแต่ละงานการพยาบาล รวมทั้งระบบ การให้คะแนน และการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนางานการพยาบาล สำหรับ แบบประเมินจะมีความเฉพาะเจาะจง ซึ่งองค์กรพยาบาล/หน่วยงานบริการพยาบาลที่นำแบบประเมินนี้ไปใช้จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพงานตามมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล พ.ศ. 2550 ที่กำหนดโดยสำนักการพยาบาล แบบประเมินนี้จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพบริการขององค์กรพยาบาล/หน่วยงานบริการพยาบาลนั้น ๆ

เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำและนำไปใช้ ทางสำนักงานพยาบาลได้ใช้ปกตามเล่มมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาลปี 2550 ซึ่งเป็นรูปของเรือสุพรรณหงส์ แต่ได้แยกสีปกตามงานบริการพยาบาลทั้ง 11 งาน และมีเนื้อหาสำคัญเหมือนกัน แตกต่างในส่วนขอแบบประเมิน และแบบฟอร์มการให้คะแนนในแต่ละงาน ซึ่งใช้เฉพาะเจาะจงของงานนั้นๆ แต่ละเล่มจะเป็นคู่มือการประเมินคุณภาพการพยาบาลภายในงานบริการพยาบาลที่อยู่ในแต่ละหน่วยบริการได้เลย โดยใช้ควบคู่กับมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาลปี 2550

สำนักงานพยาบาลได้แจกจ่ายหนังสือชุดนี้ให้โรงพยาบาลต่าง ๆ แห่งละ 1 ชุด ทั้งโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป จะได้ครบทุกงาน สำหรับโรงพยาบาลชุมชนให้เฉพาะงานที่มีในโครงสร้างแห่งละ 1 ชุด โรงพยาบาลที่ต้องการเพิ่มเติมสามารถสำเนา หรือสั่งซื้อเพิ่มได้ในราคาเล่มละ 80 บาท

ก่อนที่จะแนะนำหนังสือชุดนี้ ขอเกริ่นความเป็นมาสักเล็กน้อย

การนำหนังสือคู่มือทั้ง 11 เล่มนี้ไปใช้ได้นั้น โรงพยาบาลจะต้องนำมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล พ.ศ. 2550 ซึ่งสำนักงานพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ปรับปรุงจากมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาลปี พ.ศ. 2542 ที่กองการพยาบาล (สำนักงานพยาบาลในปัจจุบัน) ได้เผยแพร่และใช้มาระยะหนึ่งแล้ว การปรับปรุงครั้งนี้ได้นำกรอบแนวคิดของเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award) มาสร้างมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาลฉบับปี พ.ศ. 2550 สำหรับกรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) ยังคงกรอบแนวคิดเดิมของต่างประเทศและรวมการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement : CQI) ตามที่กองการพยาบาลได้เคยกำหนดไว้ตั้งแต่ปี 2543 ซึ่งองค์ประกอบของการประกันคุณภาพ คือ

1. การกำหนดมาตรฐาน/ระบบ/แนวทาง (Plan)
2. การปฏิบัติตามมาตรฐาน (Do)
3. การวัดและประเมิน (Check)
4. การแก้ไขปัญหา/ข้อบกพร่อง (Act) และการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement)

เมื่อสำนักงานพยาบาล ได้ออกมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล ฉบับปี 2550 และปรับปรุงอีกครั้งในปี 2551 ได้มีการถ่ายทอดเพื่อให้โรงพยาบาลทั่วประเทศนำไปใช้ตั้งแต่ปี 2550-2553 ในช่วงเปลี่ยนผ่านดังกล่าว การประเมินคุณภาพบริการพยาบาล ยังใช้ตามหนังสือ การประกันคุณภาพการพยาบาลในโรงพยาบาล : แนวทางการประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งสำนักงานพยาบาล ได้จัดพิมพ์ไว้เมื่อปี 2547 โดยค่าคะแนนที่ได้จากการประเมินคุณภาพภายในของแต่ละโรงพยาบาล ได้นำมากำหนดเป็นค่ากลางของประเทศและจัดระดับการพัฒนาเป็น 4 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ผ่าน ที่ระดับ 3 มีการใช้ตัวชี้วัดการตรวจราชการของกระทรวงสาธารณสุข ทั้งในกรณีกรณีพิเศษปกติและการติดตามของคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลระดับกระทรวง ในช่วงปี 2551-2552 ต่อมาเมื่อสำนักตรวจและประเมินผลได้ปรับเปลี่ยนการตรวจราชการเป็นการนิเทศงานแบบบูรณาการตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา การประเมินคุณภาพบริการพยาบาลยังคงรวมอยู่ในส่วนหนึ่งของการนิเทศงานฯ คณะที่ 2 : การพัฒนาระบบบริการสุขภาพและระบบหลักประกันสุขภาพ ดังนั้นการประกันคุณภาพบริการพยาบาลยังคงเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งของหลักประกันสุขภาพประชาชน

ในช่วงปี 2554 สำนักการพยาบาลได้จัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพการพยาบาลตามมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาลขึ้น เพื่อเผยแพร่และทำความเข้าใจกรอบการประเมินคุณภาพการพยาบาลภายในตามแนวคิดของเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) และเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ เพื่อองค์กรที่เป็นเลิศ (Thailand Quality Award : TQA) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ได้นำมาใช้ในการกำหนดมาตรฐานการพยาบาลในโรงพยาบาล ฉบับปี 2550 โรงพยาบาลได้นำมาสู่การปฏิบัติแล้วระยะหนึ่ง เมื่อมีการวัดและประเมินผลจึงต้องใช้กรอบการประเมินตามแนวคิดของเกณฑ์ฯ ที่นำมากำหนดมาตรฐานฯ ดังกล่าว กรอบการประเมินในครั้งนี้ แตกต่างจากการประเมินคุณภาพการพยาบาลภายในฉบับปี 2547 ในส่วนของ การให้คะแนน การวิเคราะห์และการแปลผล ซึ่งโรงพยาบาลสามารถประเมินตนเองและแปลผลได้ โดยที่ไม่ต้องใช้ค่าเฉลี่ยที่ใช้เป็นค่ากลางอย่างในอดีตที่ผ่านมา แต่ที่มคุณภาพในโรงพยาบาลต้องมีความเข้าใจในกรอบและแนวทางการประเมินอย่างแท้จริง เพื่อให้การวัดและวิเคราะห์มีความเที่ยงตรง นำสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องได้อย่างแท้จริง ตามองค์ประกอบของการประกันคุณภาพบริการพยาบาลดังกล่าว